

## CFP: **Arystokracja polska w XIX wieku. Tożsamość i kultura**

Ogólnopolska konferencja naukowa,

organizowana przez Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Poznań, 6-7 kwietnia 2017

Arystokracja polska, rozumiana jako ogół rodów polskiego pochodzenia lub w Polsce osiadłych, wyróżnionych tytułem baronowskim, hrabiowskim lub książęcym była – gdy widzieć ją w perspektywie długiego lub choćby tylko średniego trwania – zjawiskiem właściwie efemerycznym. Wykształciła się późno, na szerszą skalę dopiero u schyłku Rzeczypospolitej i już po jej upadku, na skutek nadań obcych władców. Jako byt polityczny zniesiona została wkrótce po wskrzeszeniu państwa, na mocy artykułu 96 Konstytucji marcowej z 1921 roku.

Pojawienie się arystokracji stanowiło ważne wydarzenie w dziejach polskiego szlachectwa, godziło bowiem w jeden z najdroższych mu mitów – mianowicie w zasadę szlacheckiej równości. Arystokratyczny tytuł wyróżniał i wywyższał. Tak rozpatrywana, miała arystokracja – zwracali na to uwagę już współcześni autorzy – charakter nowinkarski i wyraźny posmak cudzoziemski („Wiadomo, że tytuły przychodzą z Paryża”...).

Oddalając się od rodzimej braci szlacheckiej, zbliżała się arystokracja polska do wielkiej europejskiej, kosmopolitycznej rodziny tytułowanych (z którą zresztą polskie elity od dawna łączyły silne więzy obyczajowe, językowe, towarzyskie). Ale ta – arystokracja europejska – przeżywała w tym czasie własne trudności: próbowała odnaleźć się w nowej, zmienionej, porewolucyjnej rzeczywistości. Konfrontowana z postoświeceniowym dyskursem równościowym, zmuszona do konkurowania z rosnącym w siłę mieszczaństwem i burżuazją, tracąca uprzywilejowaną pozycję polityczną w biurokratyzujących się i profesjonalizujących strukturach państwowych, miotana wewnętrznymi konfliktami, na nowo definiowała swą polityczną i społeczną rolę. Dopiero co uformowana i ledwo okrzepła, polska arystokracja znalazła się w od razu z sytuacji turbulentnej.

Czy w okresie swego niespełna półtorawiecznego istnienia arystokracja polska wypracowała własną – właśnie „arystokratyczną” – tożsamość? Czy zaistniała na ziemiach polskich „kultura arystokratyczna”? Czy zdołał w tym krótkim czasie wykształcić się stereotyp „arystokraty”, uobecniony w tekstach kultury? Na potrzeby konferencji przyjmujemy jako hipotezę, formułowaną z ostrożnością i przedstawianą nienachalnie, że tak właśnie było.

Chcielibyśmy zatem podjąć refleksję nad tożsamością i kulturotwórczą rolą polskiej arystokracji. Czym wyróżniała się ta grupa społeczna, jakim ideałom hołdowała, jaki

światopogląd wyznawała? Na ile działalność arystokratów w polu kultury wpływała z ich przekonań i zwyczajów? I odwrotnie: na ile tożsamość arystokracji znajdowała odzwierciedlenie we wspieranej przez nią kulturalnej działalności? Na ile istotne były jej związki z arystokracją europejską, a na ile silnie ciążenie rodzimej tradycji szlacheckiej? Czy wykształcił się w środowiskach pozaarystokratycznych jakiś stereotyp arystokraty, utrwalony np. w literaturze?

Liczymy na podjęcie różnych tematów, związanych z szeroko pojętą kulturą arystokracji w XIX wieku. Jednocześnie zaznaczamy, że interesuje nas ujęcie analityczne, spojrzenie na różne wątki z rozległej perspektywy zwyczajów grupy społecznej, a nie historii poszczególnych postaci czy rodów. Nie oznacza to ucieczki od konkretności: pojedynczej biografii, wydarzenia, przypadku. Chodzi jednakże o taki dobór zagadnień, które pozwolą formułować wnioski ogólniejsze, o zastosowanie takich metod badawczych, które pozwolą wykroczyć poza narrację wyłącznie opisową ku wnikliwej, wielowymiarowej interpretacji.

W polu zainteresowania są m.in.: światopogląd i ideały arystokracji; jej związki z arystokracją europejską; prowadzona przez arystokratów polityka matrymonialna; obecność arystokratów polskiego pochodzenia w strukturach państw europejskich; arystokratyczny mecenat i protektorat w obszarze sztuk plastycznych, architektury, literatury, muzyki, teatru; obrazy arystokratów utrwalane – w literaturze, sztukach przedstawiających – przez osoby do tej grupy nie należące.

Konferencja będzie odbywała się w formule seminaryjnej, to jest po każdym wystąpieniu – z konieczności jego czas ograniczamy do 25 minut – przewidujemy piętnastominutową dyskusję.

Zwracamy się do wszystkich zainteresowanych udziałem w konferencji z uprzejmą prośbą **o przesłanie do dnia 15 grudnia jednostronicowego abstraktu proponowanego wystąpienia wraz z krótkim CV**. Zgłoszenia prosimy słać pocztą elektroniczną na adres: [mmencfel@amu.edu.pl](mailto:mmencfel@amu.edu.pl) lub pocztą tradycyjną na adres: Michał Mencfel, Instytut Historii Sztuki UAM, Al. Niepodległości 4, 61-874 Poznań.

Decyzję o przyjęciu referatu prześlemy nie później niż 10 stycznia 2017 r.

Organizatorzy przejmują koszty noclegów oraz częściowo wyżywienia referentów w czasie trwania konferencji.

Organizacja: dr Kamila Kłudkiewicz, dr Michał Mencfel